

Лук'янчиков Борис Євгенович,
кандидат юридичних наук, доцент, доцент
кафедри інформаційного, господарського
та адміністративного права
Національного технічного університету
України «Київський політехнічний
інститут імені Ігоря Сікорського»

Менчинська Марина Сергіївна,
здобувачка вищої освіти IV курсу
факультету соціології і права
Національного технічного університету
України «Київський політехнічний
інститут імені Ігоря Сікорського»

ЕЛЕКТРОННІ ДОКАЗИ З БЛОКЧЕЙН-СИСТЕМ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ: ПРОБЛЕМА ДОПУСТИМОСТІ

У зв'язку з повномасштабним вторгненням агресора на територію України 24 лютого 2022 року суттєво змінились способи фіксації, зберігання та подання доказів у кримінальному процесі. Натомість почала зростати роль цифрових технологій, зокрема блокчейну. Це відкрило глобальні можливості для забезпечення збереження та незмінності інформації про кримінальні правопорушення. У той же час постали нові виклики, пов'язані з визнанням допустимості таких електронних доказів.

Метою звернення до цього питання є визначення актуальності технологій блокчейн-систем в умовах воєнного стану та проблематики допустимості цифрових доказів у кримінальному провадженні.

Сучасну проблему електронних доказів в умовах воєнного стану досліджували Н. М. Ахтирська, В. В. Мурадов, І. О. Крицька, О. В. Сіренко та інші науковці. Опираючись на їхні дослідження, можна дати чітке визначення поняттям «електронні докази» та «блокчейн-система». До електронних доказів варто відносити ту інформацію, яка перебуває в електронній (цифровій) формі та має суттєве значення для розгляду справи. Вона може існувати у вигляді текстів,

зображень, відео, звукозаписів, повідомлень, веб-сайтів тощо. Щодо блокчейн-систем – це стійка, захищена та розподілена система з цифровою базою даних, яка складається з блоків, які утворюють ланцюги з інформації, які майже неможливо знищити. Кожен блок містить дані про транзакції, часову позначку та хеш-код попереднього блоку, забезпечуючи таким чином цілісність ланцюжка [1, с. 120].

На даний момент в Україні існує проблема регуляції блокчейнів та й загалом аспектів цифровізації, оскільки Закон України «Про віртуальні активи» досі не набрав чинності, а його зміст був би дуже важливим для повноти досліджень у даній сфері [2]. Проте існує Закон України «Про електронні документи та електронний документообіг», але сфера його дії не охоплює важливі та проблемні аспекти, які виникають під час оцінки електронних доказів та впровадження технологій блокчейн-систем [3].

У зв'язку з повномасштабним вторгненням в Україну зросли корупційні злочини, які почали руйнувати державу зсередини. На нашу думку, саме технології блокчейну та чітка регуляція допустимості електронних доказів у даних справах змогла б покращити теперішню ситуацію. Дане питання дуже актуальне саме у сфері оборонних закупівель. Якщо звернутись до статистичних даних, у 2023 році НАБУ та САП ініціювали 101 кримінальне провадження у даній сфері [4, с. 48]. Впровадження системи блокчейну на національному рівні стане важливим та дуже прогресивним кроком у правове суспільство, оскільки блокчейн наділений поняттям консенсусу, який зобов'язує підтвердити всю інформацію щодо здійснених транзакцій перед їх додаванням в ланцюжок. Це забезпечує не тільки надійність, але й достовірність всіх даних, які містяться у блоках. До того ж, всі ці дані, які були записані у систему блокчейну, не можуть бути звідти видалені та змінені. Це забезпечує високий рівень ефективності контролю над усіма транзакціями та обміном інформації [5]. Чим швидше в правоохоронну практику буде впроваджено блокчейн, тим швидше зросте прозорість військових закупівель та підвищиться рівень національної безпеки України. Дана технологія не тільки знизить можливість корупційних ризиків, через неможливість відмивання коштів у

військовій та інших сферах, але й підвищить рівень довіри громадян до держави, що є особливо актуальним питанням у наш час.

Виходячи зі змісту технологій блокчейну, можна дійти висновку, що доказовість отриманої з їх застосуванням інформації є достатньо високою, проте чи дійсно суд та судова практика дотримуються такої позиції? Насправді, це дискусійне питання, оскільки суди України розглядають блокчейн-системи лише в галузі криптовалюти. І дійсно, на дану тему є сформована судова практика. Проте, якщо розглядати дане питання саме через призму допустимості доказів з блокчейнів, відповідь не знайти. І це нагальна проблема, яка свідчить про наявність стратегій відмивання коштів та низький рівень цифровізації в галузі національної безпеки. Наочним прикладом для наслідування є Сінгапур та Китай. У цих країнах практика дослідження електронних доказів та допустимості систем-блокчейну знаходиться на найвищому рівні порівняно з іншими країнами. У Сінгапурі суди вважають, що «kecanggihan fitur yang dimiliki Blockchain, dinilai potensial untuk dimanfaatkan dalam penanganan bukti digital», тобто складності функцій блокчейну оцінюються як такі, що мають потенціал для використання в обробці цифрових доказів та їх допустимості [6]. Китай ще в 2017 році впровадив свою судову блокчейн-систему, яка функціонує на державному рівні. Першим судом в історії світу, який розглянув електронні докази через призму допустимості блокчейну, став Інтернет-суд у місті Ханчжоу, Китай. У червні 2018 року суд офіційно визнав отримані з блокчейну електронні докази допустимими, а вже у 2019 році чітко описав їх особливості та наділив автентичністю [7].

Наш світ розвивається та прогресує. Щодня ми споживаємо величезну кількість інформації, здійснюємо транзакції та навіть не здогадуємось, якими вразливими стаємо в такі моменти, особливо в умовах воєнного стану. Ознайомившись з усіма даними, можна дійти висновку, що для дієвої регуляції електронних доказів з блокчейн-систем в Україні необхідно запровадити галузеві закони та підзаконні нормативно-правові акти. Також доцільним буде створити новий суд, опираючись на практику Китаю, оскільки дані аспекти цифровізації є дуже вузькими та потребують якісного, окремого дослідження. Проте на практиці

реалізація даних питань є дещо проблематичною. Ми вважаємо, що на даному етапі варто розпочати із залучення експертів, які будуть досліджувати докази пов'язані з блокчейн-технологіями на предмет допустимості та автентичності. Такий підхід допоможе врегулювати наявні проблеми у економічній, правовій та війсьній сферах, оскільки буде здійснюватись належний контроль за інформацією. Це важливо, оскільки війсьний стан в Україні продовжується, корупція зростає, а рівень довіри населення до державних органів знижується. Тому саме зараз необхідно починати працювати над новою системою контролю, досліджень та оцінки доказів у сфері блокчейн-технологій.

Список використаних джерел

1. Койбічук, В. В., & Рожкова, М. С. (2020). Дослідження застосування блокчейн-технологій у діяльності світових підприємств: методичний підхід. *Приазовський економічний вісник Класичного приватного університету*, 4(21), с. 118–123. URL: http://pev.kpu.zp.ua/journals/2020/4_21_ukr/22.pdf.

2. Закон України «Про віртуальні активи»: Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2023, № 15, ст. 51, Документ 2074-IX не набрав чинності: станом на 15.11.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2074-20>.

3. Закон України «Про електронні документи та електронний документообіг»: Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, № 36, ст. 275 від 22.05.2003, Документ № 851-IV: станом на 31.12.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-15#Text>.

4. Можливості та ризики впровадження технології блокчейну як системи контролю фінансування та закупівель у Збройних силах України / О. Шрамко та ін. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. 2024. Т. 359 (2024). С. 48–54. URL: <https://miljournals.knu.ua/index.php/visnuk/uk/article/view/1184/1108>.

5. Ярова, Майя. (2022). Навіщо впроваджувати блокчейн в державний устрій і як це допоможе у боротьбі з корупцією. Робити бізнес – це мистецтво. URL: <https://ain.ua/2022/12/29/bornjakov-pro-blockchain/>

6. Ramadhan K. Chain of Custody berbasis Blockchain dalam Penanganan Bukti Digital. Hukum online.com. 05.08.2023. URL: <https://www.hukumonline.com/berita/a/chain-of-custody-berbasis-blockchaindalam-penanganan-bukti-digital-1t64ce49bc3bf67/?page=2>.

7. Guan Z., Hong W. Electronic evidence in the blockchain era: New rules on authenticity and integrity. ScienceDirect. Computer Law & Security Review. 09.04.2020. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0267364920300066>.